

більшого, виявлення осередків хвороб. Очевидно, такі завдання під силу тільки спеціалізованим мікологічним лабораторіям із висококваліфікованими спеціалістами.

Література

1. Крамер П., Козловський Т. Физиология древесных растений. – М.: Гослесбумиздат, 1963. – 626 с.
2. Молотков П.І. Поширення некрозних та ракових захворювань у букових лісах Українських Карпат// Захист Карпатських лісів від хвороб і шкідників. – Ужгород: Карпати, 1968. – С. 11-18.
3. Слободян Я.М., Шпільчак Т.Г., Сірко М.О., Хансо М. Особливості поширення ракових хвороб у букових лісах Прикарпаття// Тези доп.ІУ наук. – техн.конф. Захист лісів Українських Карпат від хвороб і шкідників. – Івано-Франківськ, 1992. – С. 43.
4. Chira D., Chira F. Nectria injections an European beech in Romania/ Methodology of Forest Insect and Disease Survey in Central Europe (Proc. of the IUFRO Working Party 7.03.10, September 24-28, 2000, Busteni, Romania). Brasov, Romania, 2001. – P. 123-124.
5. Borgmann W., Funk. G. Forstschutz. Schutz gegen Menschen, Pflanzen atmosphärische Einflüsse und Flugsand. Verlag von J. Neumann – Neudamm, Gießen 1930. – S. 217-226.

УДК 630*905

П.А. Трибун – УкрНДІЛГА, м. Івано-Франківськ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІСІВНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ТИПОЛОГІЇ В УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТАХ І НА ПРИЛЕГЛИХ ТЕРИТОРІЯХ

Враховуючи посилення антропогенного впливу на лісові екосистеми Українських Карпат і прилеглих територій, актуальними питаннями лісівничо-екологічної типології в регіоні є: картування типів лісів і ґрунтового покриву на землях лісфонду, де раніше ці заходи не здійснювались, виправлення помилок у визначенні типів лісів під час картувань 1960-х і наступних років, створення лісових культур у біологічно порушених умовах місцезростань.

Лісові відновлення і лісовирощування деревних насаджень в Українських Карпатах має бути спрямованим на вирощування лісостанів оптимального складу відповідно до типів лісу і функціонального призначення лісових площ, з врахуванням санітарного стану зрубів і негативного впливу промислових викидів у навколишнє середовище.

Ключові слова: лісова типологія, картування, лісовирощування.

П.А. Trybun – URIFFM, Ivano-Frankivs'k

Topical questions of forestry-ecological typology in the Ukrainian Carpathians both contiguous territories

Taking into account strengthening of anthropogenous influence on the Ukrainian Carpathians both contiguous territories forests, the topical questions of the regional forestry-ecological typology are: mapping of forest both soil types on those forest territories, where earlier these measures were not realized; correction of mistakes in definition of forest types made at mapping in 1960 and next years; creation of artificial forests in the biologically broken site conditions.

The reforestation and planting of forests in the Ukrainian Carpathians should be directed on cultivation of forests stand with optimum structure according to forest types and functional applicability of the forest areas, in view of a sanitary condition of cutting areas and negative influence of industrial emissions.

Загальновідомо, що науковою основою ведення лісового господарства в Україні, в т.ч. і в Українських Карпатах, є лісівничо-екологічна типологія.

Впровадження її у практику лісівництва в Українських Карпатах розпочалося з середини 50-х років ХХ ст. після приїзду сюди проф. Д.В. Воробйова, академіка П.С. Погребняка та інших вчених. Після нашої поїздки в Литву у 1960 році, де відбулося ознайомлення з досвідом вивчення і картування ґрунтово-типологічного покриву, було організоване крупно-масштабне ґрунтово-лісотипологічне обстеження лісів, закріплених за Станіславським лісрадгоспом. Ця робота в Україні була організована вперше. Вже у 1961 році польові роботи обстеження ґрунтів і типів лісу були проведені на площі 60,0 тис. га (Трибун П.А.).

Станом на 1 січня 2003 р. загальна площа лісів Івано-Франківської області становила 621716 га (табл.). Із них проведено ґрунтово-лісотипологічне обстеження в лісах Держкомлісгоспу, у Карпатському національному природному парку, природному заповіднику "Горгани", в управлінні справами адміністрації Президента України, в УкрНДІрлісі. Всього на площі 524,340 га. Отже, не проведене воно на площі 97376 га.

Таким чином, проведення ґрунтово-лісотипологічного обстеження і організація ведення господарства на згаданій площі є одним з актуальних питань застосування лісівничо-екологічної типології у Карпатських лісах, без чого неможливо науково обґрунтовано створювати ліси майбутнього.

Для проведення ґрунтово-лісотипологічних обстежень в натурі існували ще великі площі лісів природного походження. Тоді правильне визначення типів лісу не становило особливої проблеми. Ця проблема існувала у встановленні корінних типів деревостанів (типів лісу) на площах похідних смерічників – першого-третього поколінь, що зумовило поширення епіфітотій збудників кореневих гнилів шпилькових, зокрема опенька осіннього і кореневої губки. Внаслідок цього спостерігається відмирання похідних смерічників у віці 20-50 років. Поряд з цим слід зазначити, що облік осередків збудників кореневих гнилей неналежно поставлений, про що переконливо свідчить зменшення офіційних даних про площі кореневої губки. Тому перед складанням проектів створення лісових культур необхідно встановлювати зараженість лісокультурних площ збудниками кореневих гнилів. На ділянках з середньою і сильною ступенями зараженості площ необхідно проводити до 1100–1200 м н.р.м. зміну порід. Вище згаданих висот н.р.м. слід створювати насадження зі смереки автохтонного походження.

Однією з проблем ведення лісового господарства є врахування забруднення навколишнього середовища поллютантами. Літературні дані (Рябошапко) свідчать, що вітри західних експозицій приносять нам кислі дощі з домішками інших шкідливих для деревних порід елементів. Разом з тим, місцева промисловість викидає у повітря сотні тисяч тонн забруднюючих атмосфери хімреагентів. Так, за даними Державного управління екології та природних ресурсів Івано-Франківської області, у 2002 р. на стан атмосферного повітря вплинула робота майже 400 підприємств.

Табл. Перелік підприємств Івано-Франківської області, які є постійними користувачами лісового фонду, та закріплені за ними площі станом на 31.12.2002 р. (за даними управління лісового господарства).

Постійні лісокористувачі	Площа земель лісового фонду
разом	621716
Держкомлісгосп України – всього	468967
в т.ч. Болехівський ДЛГ	30285
Вигодський ДЛГ	59950
Брошнівський ДЛГ	30618
Осмолодський ДЛГ	64375
Івано-Франківський ДЛГ	22929
Надвірнянський ДЛГ	49639
Солотвинський ДЛГ	20716
Делятинський ДЛГ	30172
Ворохтянський ДЛГ	11746
Коломийський ДЛГ	26900
Верховинський ДЛГ	34403
Кутський ДЛГ	16140
Гринявський ДЛГ	22941
Рогатинський ДЛГ	14946
Калуський ДЛГ	20943
Галицький ДЛГ	12264
Міністерство агропромислової політики – всього	73157
Богородчанський САЛГ	6877
Долинський САЛГ	7843
Коломийський САЛГ	7404
Надвірнянський САЛГ	8061
Снятинське спецагролісництво	1481
Верховинський районний лісгосп	21776
Косівське РП "Райагроліс"	19715
Міністерство екології та природних ресурсів – всього	51533
Карпатський національний природний парк	38583
Природний заповідник "Горгани"	5344
НПП "Гуцульщина"	7606
Управління справами адміністрації Президента України – всього	10886
ПП "Чорний ліс" – всього	8527
Міністерство оборони – всього	7997
в т.ч. Завійський військовий лісгосп	7997
УкрНДІгірліс – всього	560
Монастир "Знамення" с. Посіч Тисменицького р-ну – всього	89

Від 7000 стаціонарних джерел викинуто 149 тис. т. забруднюючих речовин. Основними забруднювачами атмосферного повітря залишаються: Бурштинська ТЕС, викиди якої сягають 85 % від загальної кількості по області, ВАТ "Нафтохімік Прикарпаття", ВАТ "Івано-Франківськцемент", наф-

тогазовидобувні управління "Надвірнанафтогаз" та "Долинанафтогаз", Богородчанське та Долинське лінійні виробничі управління магістральних газопроводів, Богородчанське виробниче управління підземного зберігання газу і майже 200 тисяч одиниць автотранспорту.

З кожним роком зростає багатофункціональне значення лісів Українських Карпат, що необхідно враховувати при веденні лісового господарства. У цьому полягатиме основне завдання кожного наступного лісовпорядкування, яке має враховувати зміни в лісах за кожний ревізійний період.

Підсумовуючи підкреслимо: лісовідновлення і лісовирощування деревних насаджень в Українських Карпатах має бути спрямованим на вирощування лісостанів оптимального складу відповідно до типів лісу і функціонального призначення лісових площ, із врахуванням санітарного стану зрубів і негативного впливу промислових викидів у навколишнє середовище. Тому до проектів лісових культур обов'язково необхідно додавати відомості обліку зараженості лісових площ кореневою губкою, а також обґрунтування визначення типу лісу ділянки, що заліснюється.

Література

1. **Трибун П.А.** Крупномасштабное обследование почв гослесфонда Станиславского экономрайона по повышению продуктивности и усилению защитных свойств карпатских лесов // Львовский лесотехнический институт. XIV научная конференция по итогам науч.-исслед. Работ за 1961 год. 3-9 апреля: Тез. докл. – Львов, 1962. – С.122-124.

УДК 630*15

Студ. **В.П. Ходзінський¹** – УкрДЛТУ;
В.Б. Різун, канд. біол. наук – ДПМ НАН України

ЛІТНІЙ АСПЕКТ ЖИВЛЕННЯ КРОТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО (*TALPA EUROPAEA* L.) У СВІЖИХ СУГРУДАХ РОЗТОЧЧЯ

У шлунках крота європейського (*Talpa europaea* L.) (n = 31) виявлено рештки 455 екз. безхребетних тварин. Проаналізовано особливості літнього живлення крота у свіжих сугрудах Розточчя. Встановлено динаміку споживання кротом основних об'єктів живлення протягом літнього періоду. Висвітлено живлення крота щодо фаз розвитку окремих груп комах. Визнано крота за істотний природний фактор зниження чисельності ентомошкідників (*Lepidoptera*, *Scarabaeidae*, *Elateridae* та ін.) в лісах Розточчя.

V.P. Khodzinsky¹ – USUFWT;

V.B. Rizun – State Museum of Natural History NAS of Ukraine

Feeding Of The Mole (*Talpa Europaea* L.) During Summer In Forests Of Roztochchia

In the stomach of mole we have found 455 examples of spineless animals. Has been analyzed summer diet of mole in forests of Roztochchia. Was found the main objects of mole's dynamic of feeding during summer. Also we have investigated mole's feeding habits depending on different development stages of separate groups of insects. Was stated that mole is a very important natural factor of lowering the amount of pest insects (*Lepidoptera*, *Scarabaeidae*, *Elateridae* and others) in forests of Roztochchia.

¹ ЛМГО "Студентське теріологічне товариство" (LCSO "Student teriological organization")